

09.09.2009 JÜRI MÄLUMÄNGU KÜSIMUSED (EA=Erik ARU, HR=Heino Raivet)

MAAILM JA MÕNDA

1. Kreeka suurim saar on teatavasti Kreeta, 3. ja 4. kohal on vastavalt Lesbos ja Rhodos. Milline Saaremaast kolmandiku võrra suurem saar on 2. kohal (3685 km²)?

2. Selle riigi ainus mereäärne linn on Neum, mis paikneb umbes 25 km pikkuse rannariba ääres ja kus pika suve jooksul tungleb rohkesti puhkajaid. Linn ongi tuntud puhkuselinnana, kuigi peetakse plaani sadama ehitamiseks Neumi linna, kuid praegu pole sellest mitmesuguste asjaolude tõttu asja saanud. Mis riigis asub Neum?

3. 2006.a. viis Palau (Belau) oma pealinna ära oma rahvarohkeimast linnast Kororist 20 km kaugusele, maakonda, mille nimi algab M-tähega. Sinna püstitati ka uue Kapitooliumi hoone, pealinna nimi algab N-tähega. Millised nimed?

4. Walt Whitman on kirjutanud sellest poolsaarest New Yorki osariigis järgmised luuleread:

I stand as on some mighty eagle's beak,
Eastward the sea absorbing, viewing, (nothing but sea and sky,)
The tossing waves, the foam, the ships in the distance,
The wild unrest, the snowy, curling caps--that inbound urge and urge of waves,
Seeking the shores forever.

Viimasel ajal on rohkem räägitud sellelt poolsaarelt 2008.a. juulis leitud tundmatu looma korjusest. Millisest poolsaarest on juttu?

5. Printsess Diana ja Dodi Fayed said 31. augustil 1997 surma tunnelis, mis kannab küsitava Pariisi silla nime. Selle silla juures algavad enamasti ka firma Bateaux-Mouches' laevaga tehtavad ekskursioonid mööda Seine jõge. Sama nime kannavad ka ühe Eesti piimaettevõtte tooted ja jõgi Krimmis Sevastopoli lähedal.

FLOORA JA FAUNA JA MUU LOODUS

6. Selle 1759.a. loodud kuulsa botaanikaia 250 juubeliks laskis kohalik rahapada välja 50-ühikulise mündi, millel on kujutatud botaanikaia sümboliks olevat hiina pagoodi. Millises linnas asub see botaanikaaed (1 p) ja mis on selle nimi (1p)

7. Harvardi ülikooli füüsiku Alex Wissner-Grossi arvutuste järgi tekitab üks säärane tegevus (enamusest teeb, eriti mälumängijad) umbes seitse grammi süsinikdioksiidi – võrdluseks, teetassitäie vee soojendamisel tekib umbes 15 grammi CO₂. Wissner-Grossi sõnul on seda teenust pakkuv firma ääretult efektiivne, kuid „nende peamine mure on muuta ... kiireks ja see tähendab, et neil peab olema palju lisavõimsust, mis põletab energiat.“ Ettevõtte ise ole sellega päri – nende andmeil pidada üks ... tekitama vaid 0,2 grammi süsinikdioksiidi. Mis firma või mis tegevus?

8. Hollandi ja Saksa sõjaväe poolt koostöös väljatöötatud soomusauto võib olla varustatud nii kahuri kui kuulipildujaga. Oma nime sai soomusloomalt, keda tuntakse põhiliselt Põhja-Aafrikas elava öise eluviisiga kiskjana (nocturnal omnivore- öine kõigesööja), mille tõttu on tal üks aistingumeel rohkem arenenud. Soomusauto nime viimane täht on K, kiskjal aga C. Eesti keeles on lõputäht mõlemal K. Viimasel ajal peetakse ka lemmikloomana, kuid kipub mööblisse urge närima. Milline kiskja?

9. See Kirde-Aafrikast pärit igihaljas lehtpuu kuulub ühe käsitluse kohaselt tsesalpiinialiste sugukonda, teise käsitluse järgi liblikõieliste hulka. Kasvab ammu ajast Indias, ilu- ja viljapuuna kogu troopikas. Vili on kuni 20cm pikkune punakaspruun kõverdunud kaun. Kaun on söödav ja sellest tehtud püreed lisatakse toitudele nagu sidrunit või äädikat. Lisatakse Worchestershire soustile ja HP soustile, samuti mitmetele teistele roogadele, sealhulgas ka magustoitule.

10. Küsi lindu, kes esineb kogu Atlandi ookeanil, pildil Fääri saarte margil.

TENNISE ÜMBER KÕIGEST, SH MUUST SPORDIST

11. Küsime 3-4 sõnast koosnevat fraasi, mille teeb teatavaks pukikohtunik iga lõppenud tennisematši järel. Üks minevikust tuntud tennisetäht on teinud oma autorisaate Eurospordi kanalil parafraaseerides nimetatud lõpulauset. Nimetage ükskõik kumb fraas!

12. Toomas Leiuse karjääri üheks suurimaks saavutuseks loetakse GANEFO mängude tenniseturniiri võitmist 1963.a., mis oli piisav viimane saavutus talle NSVL teenelise meistersportlase nimetuse andmiseks. Milline Aasia riik üritas GANEFO (The Games of the New Emerging Forces) mängude organiseerimisega end vastandada olümpialiikumisele ja tõusta spordiriigina Hiina ja India kõrvale?

13. 2009.a. US Openi organiseerimiskomitee hoiatas mängijaid, et siristaja kasutamine toob kaasa ohtusid ja võib tuua kaasa ka karistuse. Siristajakasutajate nimel nõudis Andy Roddick, et sekkumine mängijate eraellu peab lõppema. Kes või mis on siristaja?

14. Küsime USA pesapallurit ja spordikaupade firma loojat (1850 - 1915). Mängis 1871-1878 MLB-s, klubid Boston Red Stockings (1871-1875) ja Chicago White Stockings (1876-1878). Avaldas trükis pesapalli ametlike reeglite käsiraamatu ning andis esimesena välja Baseball Guide'i. Pidas koos vennaga Chicagos spordikaupade kauplust, mis 25 aastaga kasvas 14-korruseliseks ning kauples põhiliselt pesapallivarustusega, kuid siiski on firma olnud ka ühe muu ala suurima USA liiga mänguvahendi pidev ametlik tarnija aastast 1983. Nimetage pesapallur või firma!

15. a) Šveitslane, sündinud 18.03. 1981, 186 cm pikk, elab Bernis, tema vanemad ei ole sündinud Šveitsis, Pekingi olümpiamängude kuld, Swiss Athlete of the Year at the Credit Suisse Sports Awards (2008).

b) Šveitslane, sündinud 8.08. 1981, 185 cm pikk, elab Wolleraus, tema ema on Lõuna-Aafrika päritolu Lynette Du Rand, Pekingi olümpiamängude kuld, Swiss Athlete of the Year at the Credit Suisse Sports Awards (2008)

c) Šveitslane, sündinud 28.03. 1985, 182 cm pikk, elab Saint-Barthelemys, tema vanemad on päritolult Kesk-Euroopast, Pekingi olümpiamängude kuld, Swiss Athlete of the Year at the Credit Suisse Sports Awards (2008)

Kes on a, b ja c, aasta atleediks saadi erinevates kategooriates?

Õiged atleedid õiges järjekorras 2 p, õiged atleedid vales järjekorras 1p. Vähem kui 3 õiget atleeti 0 punkti.

TEHNIKA, TEADUSEST RÄÄKIMATA

16. See auto disainiti Nice's Prantsusmaal, valiti Jaapanis 2008.a. aasta autoks ja tema mudeli nimi tuletab meile meelde midagi, mille suurusest võib tulu tõusta ka mälumängijale. Mida rohkem seda uhkem. Milline autofirma 1p ja mudel 1p?

17. See ülikool on olnud kodukõrgkooliks üheksale Nobeli majanduspreemia laureaadile, lisaks tegi selle juures olulisema osa oma teadustööst veel neli majandusnobelisti – teiste seas Friedrich von Hayek, Ronald Coase, George Stigler, Milton Friedman, Gary Becker ja Robert E. Lucas. Suuresti on nende edu põhjendatud ülikoolilinnaku asukohaga – see jääb järve ja asukohalinna kõige halvema kuulsusega piirkondade vahele. „Diskussioon jätkus ja jätkus,“ meenutas majandusajaloolane Deirdre McCloskey. „See ei peatunud kunagi, sest seal ei olnud sõna otseses mõttes midagi muud teha.“ Mis ülikool?

18. Akadeemikutest rektorite kujusid on TTÜ juures hulganisti, ent lipuväljakul on küsitava kuju üksi - skulptor Tiiu Kirsipuu kuju TTÜ igavesele üliõpilasele. Kuidas on üliõpilase nimi?

19. Sellel elemendil on inglise keeles erinev nimi kui saksa keeles, keemilise elemendi tähis aga tuleneb saksakeelsest nimetusest. Praeguseni arvatakse, et küsitav element on raskeim biomolekulides esineda võiv element üldse. II maailmasõja päevil oli nimetatud element mitmete poliitiliste mahhinatsioonide objektiks, millega püüti mõjutada Portugali, kelle valduses olid nimetatud elemendi peamised Euroopa maardlad, element ise omas aga sõjalist tähtsust.

20. Mitu korda ööpäevas moodustavad kella minutiosuti ja tunniosuti täisnurga?

KEEL JA KIRJANDUS

21. Nimetage eesnimi, mis langeb kokku allpooltoodud luuletuse autori eesnimega. Mihkel Raud sai sellest luuletusest pealkirja oma raamatule.

*Tõlla ees meil tormab neli tori täkku,
tagumiku alt meil läbi lendab maa.
Kabjad löövad meile musta pori näkku,
aga tee ei lõpe, otsa sõit ei saa.*

22. Myanmaris levib nali, et üks tuntud kirjamees (1903-50), kelle teoste hulka kuulub ka romaan „Birma päevad“ (1934), on tegelikult kirjutanud selle riigi kohta veel kaks raamatut. Kes?

23. See prantsuse kirjanik on sündinud 1970.a. ja töötanud prantsuse keele õpetajana. Tema lühijuttude kogumik „Ma tahan, et keegi mind kusagil ootaks“ võeti vastu vastukäivate retsensioonidega, kuid müüs Prantsusmaal kohe üle 750000 eksemplari ja võitis 2000.a. GP RTL-Lire auhinna ning tõlgiti 27 keelde. Temalt on ilmunud romaanid „Ma armastasin teda“ ja „Koos, see on kõik“. Jutukogu „35 kilo lootust“ on ta omaenda sõnade järgi pühendanud oma nendele õpilastele, kes olid koolis küll täielikud lollpead, ent muidu fantastilised inimesed. Kuidas on selle kirjaniku nimi, kelle teoseid oli 2007.aastaks müüdud Prantsusmaal üle 3 miljoni eksemplari, mitmest teosest tehtud film?

24. Bernard Malamud oli väljapaistev USA kirjanik (1914-1986), kelle perekond eraldas kirjaniku pärandist 10000 dollarit (lisaks annetused ja heategevusürituste tulud), et anda välja iga-aastast Malamudi auhinda. Mille eest Malamudi auhinda välja antakse?

25. Kuulete esinemas USA bändi Dengue Fever. Mis keeles lauldakse? MUUSIKA

(Selle keele rääkijaid on üle maailma 15-22 miljonit, ühes riigis ametlik peamine keel – 12,1 rääkijat)

AJALUGU JA POLIITIKA

26. Chester Arthur 1881. aastal, Calvin Coolidge 1923. aastal ja Barack Obama 2009. aastal. Mis juhtus neil kõigil?

27. Revolutsioonide aasta 1848 üks ilmselt vähemtuntud ülestõuse leidis aset väikeriigis, kus kaks küla hakkasid mässama oma valitseja vürst Florestani vastu, kelle suguvõsa võimu alla nad juba kuus sajandit kuulusid. Külad lõidki riigikesest lahti ja võtsid sellega valitsejalt valdava osa tema põllumaadest ning suure tüki tulust. Vürst rajas koostöös prantslasest ettevõtja François Blanciga seepeale perekonna rikkuse taastamiseks ühe ehitise, mille edule aitas kõvasti kaasa ka uus raudtee. Mis ehitise?

28. See 6,4 miljoni elanikuga riik andis 1998. aastal esimesena välja rahvusvahelise orderi Osama bin Ladeni vahistamiseks süüdistades teda koos kolme kaasosalisega kahe Saksa kodaniku tapmises 1994. aastal. Mis riik? Võib-olla tuleb kasuks Šotimaale mõtlemine.

29. Kes on need isikud?

30. Kes laulab?

KULTUUR

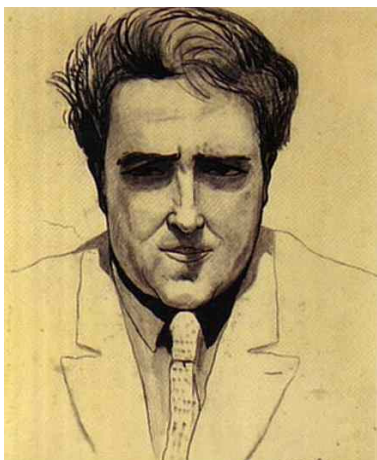
31. Ajakirja Sight&Sound 2002. aastal kriitikute seas korraldatud küsitlus paigutas selle režissööri (1958) tema eelnenud veerandsajandil tegutsenud kolleegide seas Martin Scorsese ja Krzysztof Kieslowski järel kolmandale kohale. Tuntumaid filme: „Chungking Express“ (1994), „Happy Together“ (1997, parima režii preemia Cannes'i filmifestivalil), „In the Mood for Love“ (2000), „2046“ (2004), „My Blueberry Nights“ („Mu mustikakarva ööd“, 2007).

32. Täna, kell 19.00 avab TAM galeriis oma näituse rohkem skulptorina tuntud mees, kelle ühte teost näete juuresolevalt. Temaga sama perekonnanime jagab üks Eesti suusakoondise liige. Kes?

33. Quentin Tarantino värskema filmi „Vääritud tõprad“ kangelaste prototüüpideks olid natsikurjategijaid tapnud juudid. Nende viimane ohver olevat väidetavalt aga Jägala koonduslaagri eestlasest komandant, kes 1960. aastal Winnipegis oma garaažist pooduna leiti. Ametlikult läks surma põhjusena küll kirja enesetapp. Kes?

34. See prantsuse kunstnik (1879-1953) ja poeet sündis Kuuba missiooni atašee perekonnas, oli impressionismi, kubismi, dadaismi, sürrealismi ja veel mõne muu –ismi eestvedajate hulgas. Pani E.Satie muusikale kokku balleti „Relache“, maalis erootilisi maale, kirjutas luuletusi ja tegi veel paljutki. Kes?

35. Kõlab helilooja Bernard Herrmanni muusika ühele filmile. Millisele? MUUSIKA

ÜLLATAV VARIA

36. Millise piduliku lõunasöögi lauanõusid näete? Lõunasöök peetakse ühe teatud sündmuse puhul.

37. Vene külades (ka mujal, näiteks Iraanis) anti seda (pildil) edasi põlvest põlve. Venemaal olevat seda hoitud mustas kastis. Kaua aega oli see sotsiaalse ebavõrdsuse sümboliks ja perekonna hea käekäigu tunnuseks. Tööstuse arenedes võis igaüks selle tellida oma suva järgi. Mida hoiti Venemaal mustas kastis?

38. Esmaspäeval juhtus tähelepanuväärne sündmus. Kui lähiminevikust on teada, et mitmed riigid on vasakpoolse liikluse vahetanud parempoolse vastu, näit Rootsi 1967, hiljem veel Sierra Leone, Nigeeria ja Ghana, siis küsitav saareriik kehtestas esmaspäeval hoopis vasakpoolse liikluse. Põhjendus oli lihtne – lähiregioonis asuvatest vasakpoolse liiklusega riikidest kasutatud autode toomine on kasulikum, kui nende importimine kaugemalt. Milline saareriik?

39. See kolmekordne olümpiavõitja (1996, 2000 ja 2004) pälvis laialdast tähelepanu, kui 2005.a. kinnitas oma homoseksuaalset orientatsiooni. Nike tegi tema jaoks tossud nimega „Air (küsitava perekonnanimi)“, olles seega esimene naine, kes Nike'lt sellised tossud sai.

40. See USA näitleja ja produtsent (1937) on ka täiesti pädev džässmuusik, nagu kohe kuulda saate. 1976. aastal Massachusettsi Ülikoolis kasvatusteaduste doktorikraadi kaitsnud mees võitis 1960-ndatel kolm Emmyt osatäitmise eest telesarjas „I Spy“, kuid tema suurim edu saabus 1984-92 vändatud telesarjaga. Kohe kuuldava muusikapala esitavas orkestris mängib küsitav elektrikaverit, kuid tema lemmikpill olevat trummid. MUUSIKA

MUUD HUVITAVAT

41. See hispaania päritolu konkistadoor (u. 1510 – 1561) on ilmselt praegu tuntum tänu Werner Herzogi filmile „... Jumalate viha“, kus nimegeelast kehastas Klaus Kinski. Müstilist El Doradot otsima läinud mees hakkas mässama Hispaania krooni vastu ja leidis oma otsa praeguses Venezuelas asuval Isla Margarital. Kes?

42. See linn oli Yuani dünastia suvepealinn, mis asus praeguses Sise-Mongoolias, nüüdse Pekingi kohal asunud pealinnast Dadust 275 kilomeetrit põhja pool. Seda külastas 1275. aastal Marco Polo, tänu kelle kirjeldusele on seni tegu jõukuse ja külluse sümboliga. 1369. aastal hävitati linn Mingide poolt. Mis linn?

43. Vasakul Metropolitan Opera tenor Lawrence Brownlee Printsina ja paremal küsitav nimiosas Rossini ooperis „Tuhkatriinu“. Mis rahvusest on laulja, kes Tuhkatriinu osa täidab ja kuidas on ta nimi?

44. Eesti kinnisvaraärise on otsustanud siseneda üks omaaegne vormelipiloot (1966), kes praegu elab Monacos. Seni on ta Eestis käinud ainult jahil. F1-etappidel kaks korda poodiumikohale jõudnud mees startis autospordi tippсарjas viimati 2002. aasta Jaapani grand prix'l. Kes?

45. Kes laulavad? MUUSIKA

Vastused:

1. Euboia e Euboea e Evvoia e. Evia HR
2. Bosnia ja Hertsegoviina HR
3. Ngerulmud (Melekeeki maakonnas), mõnikord kutsutakse pealinna seetõttu ka Melekeok HR
4. Montauki poolsaar, koletis on Montauki monster HR
5. Alma (sild) HR
6. Kew Gardens, London HR
7. Google, guugeldamine EA
8. Fennek – kõrberebane HR
9. Tamarind HR
10. Lunn e. põhjalunn (Fratercula arctica) HR
11. Game, set and match to (M.Wilanderi saade: „Game, Set and Mats“) HR
12. Indoneesia HR
13. Spalding HR
14. Twitter (lühisõnumite abil toimiv mikro-blogi keskkond) HR
15. Fabian Cancellara, Roger Federer ja Stanislas Wawrinka, esimene kuld jalgratta eraldistardist, teised kaks parim tiim, kuld tennis paarismängus. HR
16. Toyota IQ HR
17. Chicago Ülikool EA
18. Igavene üliõpilane Juulius HR
19. Volfram (sks Wolfram, ingl. tugsten) HR
20. Minutiosuti teeb ööpäevas 24 tiiru, tunniosuti 2 tiiru, minutiosuti jõuab tunniosutile järele ja möödub 22 korda, iga kord moodustub tunnis 2 täisnurka, kokku 44 korda HR
21. Eno (Raud) HR
22. George Orwell („Loomade farm“ ja „1984“) EA
23. Anna Gavalda HR
24. Lühijuttude eest ehk siis nagu USA Tuglase novelliauhind HR
25. Khmeri keeles EA
26. Pidid kordama ametivannet, segadused USA presidendi ametivande andmisel EA
27. Monte Carlo kasiino, piisab kasiinost EA
28. Liibüa EA
29. Ramzan Kadõrov ja Jaanus Piirsalu EA
30. The Troggs HR
31. Wong Kar-Wai EA
32. Endel Saarepuu HR
33. Aleksander Laak EA
34. Francis Picabia HR
35. Psycho EA
36. Nobeli Preemia Buffet lõunasöök HR
37. Samovar HR
38. Samoa EA HR
39. Sheryl Swoopes HR
40. Bill Cosby EA
41. Lope de Aguirre EA
42. Xanadu EA
43. Lätlanna Elina Garanča HR
44. Mika Salo EA
45. Serge Gainsbourg ja Charlotte Gainsbourg EA